TEORIJA IN PRAKSA

REVIJA ZA DRUŽBENA VPRAŠANJA
1974, LETNIK XI, UDK 3
9-10

IZ VSEBINE

Boris Muževič: Zveza socialistične mladine Slovenije
Zvone Dragan: Boj proti inflaciji
Miha Ribarič: Prve izkušnje novega skupščinskega sistema
Marjan Orožen: Naš varnostni sistem
Georgi Stardelov: Osvobodilni duh delavskega razreda in kultura
Boštjan Markič: Ob novem predmetu v srednjih šolah
Vladimir Klemenčič: Odprta meja med Jugoslavijo in Italijo in vloga manjšin
Metod Černetič: Svobodna menjava dela v vzgojnoizobraževalnih skupnostih in cena izobraževanja
Piotr Sztompka: Dileme ameriške sociologije

TEORIJA IN PRAKSA

1974

9-10

revija za družbena vprašanja, let. 11, št. 9—10, str. 865—1044, Ljubljana, september-oktober 1974

IZDAJA:

Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo Univerze v Ljubljani; revija izhaja ob finančni podpori Kulturne skupnosti Slovenije

UREDNIŠKI SVET:

Vlado Benko, Vladimir Bračič, Zvone Dragan, Nace Golob, Silva Jereb, Polde Kejžar, Andrej Kirn, Peter Klinar, Martin Košir, Stane Kranjc, Marjan Lah, Albin Mahkovec, Zdravko Mlinar, Breda Pavlič, Emil Rojc, Janko Rupnik, Nada Sfiligoj, Majda Strobl, Vanek Šiftar, Ivo Tavčar, Niko Toš, Peter Toš, Lojze Vezočnik, France Vreg, Boris Ziherl

PREDSEDNIK UREDNIŠKEGA SVETA:

Stane Kranjc

UREDNIŠKI ODBOR:

Adolf Bibič, Savin Jogan, Stane Južnič, Bogdan Kavčič, Marko Kerševan, Boris Majer, Boštjan Markič, Tomo Martelanc, Mojca Murko-Drčar, Oto Norčič, Ciril Ribičič, Vlado Vodopivec

GLAVNI IN ODGOVORNI UREDNIK:

Adolf Bibič

OBLIKOVALEC:

Drago Hrvacki

LEKTORJA:

Mojca Močnik, Rastko Močnik

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

Ljubljana, Titova cesta 102, tel. 341-589 in 341-461 int. 232

NAROČNINA:

Za posameznike: letna 50 din, polletna 25 din; *za organizacije:* letna 80 din; *za študente:* letna 40 din; *za tujino:* letna 120 din, posamezen izvod 12 din; *v prosti prodaji* je cena enojne številke 6 din, dvojne 10 din

TEKOČI RAČUN:

50102-603-48090 Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo Ljubljana — za revijo Teorija in praksa; devizni račun FSPN: 50100-620-00133-32040-10-646 — za revijo Teorija in praksa

ROKOPISI:

Rokopise sprejema uredništvo do 20. v mesecu. Maksimalni obseg uvodniških člankov je do 10 novinarskih strani, za članke in razprave do 20 strani, za poglede, glose, komentarje do 10 strani, za prikaze, recenzije do 5 strani. Nenaročenih rokopisov ne vračamo.

TISK:

ČGP »Delo«, Ljubljana, Titova c. 35

vsebina

UVODNIK:

BORIS MUŽEVIČ: Zveza socialistične mladine Slovenije 867

ČLANKI, RAZPRAVE:

ZVONE DRAGAN: Boj proti inflaciji 872

MIHA RIBARIČ: Prve izkušnje novega skupščinskega sistema 886

MARJAN OROŽEN: Naš varnostni sistem 898

GEORGI STARDELOV: Osvobodilni duh delavskega razreda in kultura 903

POGLEDI, GLOSE, KOMENTARJI:

BOŠTJAN MARKIČ: Ob novem predmetu v srednjih šolah 908

FRANCE KLOPČIČ: O revoluciji in njenem »nadaljevanju« 912

RUDI LEŠNIK: Časniki in časopisi — šolarjevi spremljevalci 917

MOJCA D. MURKO: Vrenje v trdnjavi zaostalosti 922

RAZPRAVE O MANJŠINAH:

VADIMIR KLEMENČIČ: Odprta meja med Jugoslavijo in Italijo in vloga manjšin 928

DIMČE BELOVSKI: Nacionalne manjšine in problem mednarodnega sodelovanja 936

ODMEVI:

IVAN URBANČIČ: Na rob k Ziherlovemu »boju za Lenina« 943

BORIS ZIHERL: Še enkrat o Urbančiču in njegovi »čisti filozofiji« 944

DANICA PURG: Na rob razpravi o pouku tujih jezikov 946

GOSPODARSKA POLITIKA:

TONE KRAŠOVEC: Koristno za kapitalizem — nesprejemljivo za samoupravni socializem 950

IZOBRAŽEVANJE IN DRUŽBA:

METOD ČERNETIČ: Svobodna menjava dela v vzgojno izobraževalnih skupnostih in cena izobraževanja 962

VPRAŠANJA POLITIČNEGA SISTEMA:

MARIJAN PAVČNIK: Sodna funkcija v luči nove ustavne ureditve 970

DRUŽBA IN ZNANOST:

PIOTR SZTOMPKA: Dileme ameriške sociologije 983

MACA JOGAN: Nekateri problemi odnosa sociologije do družbene prakse 999

SODOBNI SVET:

JANKO RUPNIK: Pomen in vloga sodne oblasti v luči afere Watergate 1013

PRIKAZI, RECENZIJE:

KARL MARX: Kapital III (Oto Norčič) 1021

DRAGO MIROŠIČ: Seminar OZN in mednarodna konfernca o manjšinah v Ohridu in Trstu 1024

IZ DOMAČIH REVIJ 1028

LISTAMO PO TUJIH REVIJAH 1032

MED NOVIMI KNJIGAMI 1036

BIBLIOGRAFIJA KNJIG IN ČLANKOV 1039

Avtorski sinopsisi 1043

TEORIJA IN PRAKSA
revija za družbena vprašanja, let. 11, št. 9—10, str. 865—1044, Ljubljana, september—oktober 1974

CONTENTS

EDITORIAL:
BORIS MUŽEVIČ: The League of Socialist Youth of Slovenia 867

ARTICLES, STUDIES:
ZVONE DRAGAN: The Fight Against Inflation 872
MIHA RIBARIČ: First Experiences in the Work of the New Assembly System 886
MARJAN OROŽEN: Our Security System 898
GEORGI STARDELOV: Culture and the Liberating Spirit of the Working Class 903

VIEWS, GLOSSES, COMMENTS:
BOŠTJAN MARKIČ: About the New Subject of Study in Secondary Schools 908
FRANCE KLOPČIČ: On Revolution and its »Continuation« 912
RUDI LEŠNIK: Reviews and Newspapers — Pupil's Companions 917
MOJCA D. MURKO: Turmoil in the Fortress of Backwardness 922

DISCUSSIONS ON MINORITIES:
VLADIMIR KLEMENČIČ: The Open Yugoslav-Italian Frontier and the Role of Minorities 928
DIMČE BELOVSKI: National Minorities and the Problem of International Cooperation 936

ECHOES:
IVAN URBANČIČ: At Random to Ziherl's »Fight for Lenin« 943
BORIS ZIHERL: Once more about Urbančič and his »Pure Philosophy« 944
DANICA PURG: Remarks to the Discussion on »Foreign Language Teaching« 946

ECONOMIC POLICY:
TONE KRAŠOVEC: Advantageous to Capitalism — Unacceptable to Socialism on Self-management Foundations 950

EDUCATION AND SOCIETY:
METOD ČERNETIČ: Free Exchange of Labour in Educational Communities and the Cost of Education 962

QUESTIONS OF POLITICAL SYSTEM:
MARIJAN PAVČNIK: The Judicial Function in the Light of New Constitution 970

SOCIETY AND SCIENCE:
PIOTR SZTOMPKA: Dilemmas in American Sociology 983
MAČA JOGAN: Problems Regarding the Attitude of Sociology toward Social Practice 999

CONTEMPORARY WORLD:
JANKO RUPNIK: The Significance and Role of Judiciary in the Light of the Watergate Affair 1013

REVIEWS, NOTES:
KARL MARX: Kapital III (Oto Norčič) 1021
DRAGO MIROŠIČ: The OUN Seminar and the International Conference on Minorities at Ohrid and Trst 1024

FROM DOMESTIC REVIEWS 1028
FROM FOREIGN REVIEWS 1032
A SURVEY OF NEW BOOKS 1036

BIBLIOGRAPHY OF BOOKS AND ARTICLES 1039
Authors' Synopses 1043

СОДЕРЖАНИЕ

ПЕРЕДОВАЯ СТАТЬЯ:
БОРИС МУЖЕВИЧ: Союз социалистической молодежи Словении 867

СТАТЬИ, ОБСУЖДЕНИЯ:
ЗВОНЕ ДРАГАН: Борьба против инфляции 872
МИХА РИБАРИЧ: Первые опыты новой системы Скупщин 886
МАРЯН ОРОЖЕН: Наша система безопасности 898
ГЕОРГИ СТАРДЕЛОВ: Освободительный дух рабочего класса и культура 903

ВЗГЛЯДЫ, ГЛОСЫ, КОММЕНТАРИИ:
БОШТЯН МАРКИЧ: О новом предмете в средних школах 908
ФРАНЦЕ КЛОПЧИЧ: О революции и ее »продолжении« 912
РУДИ ЛЕШНИК: Газеты и журналы — провожатые школьника 917
МОЙЦА Д. МУРКО: В крепости отсталости что-то бурлит 922

ОБСУЖДЕНИЯ О НАЦМЕНЬШИНСТВАХ:
ВЛАДИМИР КЛЕМЕНЧИЧ: Открытая граница между Югославией и Италией и роль нацменьшинств 928
ДИМЧЕ БЕЛОВСКИ: Нацменьшинства и проблема международного сотрудничества 936

ОТКЛИКИ:
ИВАН УРБАНЧИЧ: Примечания к »борьбе за Ленина« Зихерла 943
БОРИС ЗИХЕРЛ: Еще раз у Урбанчиче и его »чистой философии« 944
ДАНИЦА ПУРГ: По поводу дискуссии о преподавании иностранных языков 946

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ПОЛИТИКА:
ТОНЕ КРАШОВЕЦ: Для капитализма — это полезно, но в социализме, основанном на системе самоуправления, — это не годится 950

ОБРАЗОВАНИЕ И ОБЩЕСТВО:
МЕТОД ЧЕРНЕТИЧ: Свободный обмен труда в содружествах по воспитанию и образованию и стоймость образования 962

ВОПРОСЫ ПОЛИТИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ:
МАРИЯН ПАВЧНИК: Функции суда в свете нового конституционного порядка 970

ОБЩЕСТВО И НАУКА:
ПИОТР ШТОМПКА: Дилеммы американской социологии 983
МАЦА ИОГАН: Некоторые проблемы отношения социологии к общественной практике 999

СОВРЕМЕННЫЙ МИР:
ЯНКО РУПНИК: Значение и роль судебных властей в свете уотергейтской аферы 1013

ОБОЗРЕНИЯ, РЕЦЕНЗИИ:
КАРЛ МАРКС: Капитал. Часть третья. (Ото Норчич) 1021
ДРАГО МИРОШИЧ: Семинар ООН и международная конференция о нацменьшинствах в Охриде и Триесте 1024
По страницам отечественных журналов 1028
Перелистываем иностранные журналы 1032
Среди новых книг 1036

БИБЛИОГРАФИЯ КНИГ И СТАТЕЙ 1039
Авторские синопсисы 1043

IVAN URBANČIČ

Na rob k Ziherlovemu »boju za Lenina«

V številki 5—6 Teorije in prakse (in tudi že prej v prilogi Komunistu) me je B. Ziherl zaradi moje knjige »Leninova ‚filozofija' ali o imperializmu« uvrstil med Leninove kritike danes, kar zanj pomeni toliko kot nasprotnike (ne le Lenina, temveč marksizma sploh!). S tem v zvezi želim opozoriti na naslednje.

1. V kratkem odstavku, ki ga je odmeril moji knjigi, me najprej imenuje »čisti filozof«, kar seveda misli v izrazito pejorativnem smislu. Moja pristna intencija je, da bi to res bil, zato se čutim s to Ziherlovo oznako — kljub pejorativnemu tonu, ki ga ima pri njem (in prav zato, ker ga ima pri *njem)* — zares počaščenega. To še toliko bolj, ker se ob čisto filozofsko misel Ziherl spotika podobno kot mnogi slovenski ideologi nekoč in na prav tako netoleranten in neprijazen način.

2. Z vsem poudarkom moram reči, da moje citirano delo o Leninovi filozofiji *nikakor ni kritika,* kot to misli Ziherl po svojem neomajnem prepričanju, da je mogoče pisati le *za* ali *proti* brez vsake tretje možnosti. Kaj da je, je dovolj razločno povedano v mojem delu samem, zato tega tu ne bi ponavljal. Glede na rečeno Ziherlovo »neomajnost« je treba njegovo pisanje o Leninovi filozofiji uvrstiti v tisti tip takega pisanja, ki ga v svoji knjigi omenjam na str. 15 pod točko a) in ki ga označuje neskončno golo ponavljanje Leninovih tez v duhu dogmatične apologije.

3. Videti je, da je Ziherl neomajen tudi v svojem po potrebi namerno napačnem citiranju.[1] Ziherlu spotikljiv stavek v moji knjigi se namreč glasi: »Če bi iskali historični izvor Leninovih tez iz njegovega ‚Materializma in empiriokriticizma', te — po *eksplicitno* izraženih mislih — prav obupno revne knjige (tudi njegovi prepiri z vsake sorte ‚mahisti' in ‚empiriokriticisti' nas pol stoletja po nastanku le še dolgočasijo), bi nam primerjava pokazala, da jih je Lenin skoro vse prevzel od Engelsa.«[2] V navedenem stavku se torej ne trdi, da je Leninova knjiga kar nasploh

[1] Glej k temu: Gajo Petrović, Otvoreno pismo drugu Ziherlu; časopis Praxis, št. 1—2, 1974, str. 205—211.

[2] Ivan Urbančič: Leninova »filozofija« ali o imperializmu; Znamenja 20 str 21.

»prav obupno revna«, kot to hoče citirati Ziherl, temveč da je taka po *»eksplicitno* izraženih mislih«, ker je Lenin pač večino teh misli prevzel od Engelsa in deloma od drugih znanih avtorjev. Če pa je beseda »eksplicitno« še podčrtana, tedaj to očitno nakazuje, da Leninova knjiga torej ni taka po svojih *implicitnih* mislih in pomenu v kontekstu zgodovine novoveške filozofske misli, kar skuša moja študija nakazati.

4. Kar pa se tiče ostale Ziherlove »analize« mojega spisa, moram z vso resnostjo ugotoviti, da me glede na avtorjevo vlogo pri nas sam *njen način* prepričuje o tem, da je moje delo o Leninovi filozofiji torej zelo dobro in *smiselno*. Popolnoma drugače bi delovala po enaki »analizi« izrečena Ziherlova hvala.

Ljubljana, 9. julija 1974

BORIS ZIHERL

Še enkrat o Urbančiču in njegovi »čisti filozofiji«

Po tistem, kar je Urbančič napisal na rob moje razprave o Leninu in o njegovih kritikih danes in pri nas, je treba prav na kratko še nekaj reči o njegovi lastni razpravi »Leninova ‚filozofija' ali o imperializmu«.

V svoji bežni opazki na račun te razprave se nisem obširneje spuščal v avtorjevo »čisto« filozofiranje o tistem, kar je po njegovem mnenju pri Leninu zgolj vnanje, in pa tistem, kar se pod vnanjim skriva, o tistem, kar je v svojih delih izrecno, eksplicitno dejal, in pa o tistem, kar je v njih implicitno vsebovano.

Vsekakor je naloga sleherne znanosti, da pod vnanjimi pojavi odkriva njihove notranje zveze in bistvo, in zlasti marksizem je tisti, ki pod različnimi »eksplicitnimi« idejnimi manifestacijami odkriva njihovo »implicitno« notranje, družbeno, razredno bistvo. In prav zato se je Lenin, tako kakor Marx in Engels, povsem jasno zavedal, da je vir in smisel marksizma v obstoju delavskega razreda in v njegovem boju za lastno osvoboditev in za osvoboditev človeka nasploh.

Toda kako Urbančič pojmuje razmerje med eksplicitnim in implicitnim pri Leninu?

Po njegovem mnenju se ni treba dosti ozirati na tisto, kar je Lenin, vsem nam znan po izredni jasnosti misli in njenega izražanja, v svojem »Materializmu in empiriokriticizmu« *izrecno* zapisal. V tem pogledu je to delo po Urbančičevem mnenju »prav obupno revna knjiga« (str. 21),

v njej prihaja do izraza »banalna Leninova zgolj razredno bojna ideologija« (str. 73). V tej knjigi je Lenin »skoraj vse prevzel od Engelsa« (str. 21) in po tej nesamostojnosti svojega eksplicitnega izražanja nemara tudi sodi v kategorijo marksističnih dogmatikov, ki jo Urbančič na str. 15 svojega spisa obeležuje pod točko a).

In zdaj nekaj o tistem, kar je v Leninovem delu *implicitno* vsebovano, kar tvori njegovo — kakor pravi Urbančič — »neeksplicitno, neočitno, zasuto in potlačeno pomensko plast« (str. 81). Ta implicitni pomen, pravi Urbančič, »ostaja za Lenina in tudi za poznejše ‚dialektične materialiste' docela neopazen, neviden, skrit« (str. 807). Za kaj gre? Gre za imperializem kot globljo, neeksplicitno pomensko plast Leninove misli.

Znano je, da je Lenin vneto proučeval imperializem kot novo, monopolistično stopnjo v razvoju kapitalizma, v zvezi s tem odpiral mnoge probleme, sila važne za marksistično teorijo in še prav posebej za revolucionarno prakso delavskega gibanja. Skratka, v nekem smislu je odprl novo razdobje v razvoju marksistične misli po Marxu in Engelsu. Toda ta Lenin, ki je v imperializmu odkrival skrajno reakcionarne tendence, kakršne so prihajale vse bolj do izraza tudi v buržoazni filozofiji, ta Lenin niti sam ni imel pojma o tem, kaj imperializem pravzaprav je v svojem izvornem, »čisto« filozofskem pomenu in kako je *implicitno* zvezan z njegovo mislijo. To nam je odkril šele Urbančič.

Dajmo mu besedo.

> »*Bistvo leninske dialektike (v ‚subjektivnem' in ‚objektivnem' smislu) je volja do gospodovanja v njeni zahtevi po brezpogojnosti in brezmejnosti; to je imperializem* v izvornem pomenu te besede, če ga ne razumemo le v sociologističnem ali političnem smislu« (str. 45).
>
> In dalje:
>
> »... *samo-za-govor bistvenega imperializma* (v Marxovih, Engelsovih in Leninovih mislih) *se mora goditi na način prikrivajočega razkrivanja zato, da bi bil ta imperializem v svoji polni, neskaljeni emfazi.* Prav kot tak samoza-govor bistvenega imperializma je in mora biti dialektični in zgodovinski materializem *‚ideologija'*. Še neprimerno bolj skrito kot to *prikrivajoče* razkritje bistvenega imperializma pa ostaja tej ‚ideologiji' vprašanje o samem *tem prikrivanju in njegovi osnovi*« (str. 75) ... »‚Bit' ali materija — v — gibanju kot *postava* brezpogojne volje do brezmejnega gospodovanja je iz vseh možnih točk perspektiv (za vsa možna očišča v *takem* svetu) ‚sestavljeni' *perspektivni horizont* tehnike in dela (ta horizont je že *ta* svet) in stoji kot taka v svoji zgodovinski resnici, kar pomeni, da sovpada z bistvenim imperializmom kot pomenskim horizontom vse Leninove misli« (str. 79; vse podčrtal Urbančič).

Naj bo dovolj.

Verjetno se nad takšnim, dokaj brezplodnim igračkanjem s staro latinsko besedo »imperare« ne bi pretirano navduševala niti Nietzsche niti Freud, pa tudi Heidegger ne, čeprav je dal Urbančiču največ pobud za tovrstne »premisleke«. Strinjam se z Urbančičem, da njegov spis ni kritika Lenina, in ga v tem smislu tudi nisem resno vzel, ko sem ga mimogrede omenil v svoji razpravi o Leninovih kritikih. Ta Urbančičev spis predvsem ne pove dosti in je kratko malo — nič, da uporabim priljubljeno besedo naših »čistih« filozofov, lebdečih v praznem, visoko nad »banalno razredno ideologijo«, kakršno je Lenin eksplicitno in implicitno razvijal v boju za progresivne, socialistične cilje revolucionarnega delavskega gibanja.

In če bi kdo še pisal o Urbančičevih »premislekih« in njihovih rezultatih v razkrivanju Leninovega »bistvenega imperializma«, bi bil za tako pisanje nemara najprimernejši naslov »O Urbančičevi ‚filozofiji' ali o ‚filozofskem' kolofoktarstvu«.

Kar se mene tiče, o tem nimam namena več pisati.

DANICA PURG

Na rob razpravi o pouku tujih jezikov

Članek Adolfa Bibiča »Nekaj misli o idejnosti pouka tujih jezikov«[1] in pa razgovori z nekaterimi učitelji tujih jezikov so me spodbudili, da napišem nekaj besed o tej — za vzgojo in osveščanje naših ljudi — tako pomembni stvari.

Razveseljivo je, da smo se končno, desetletja po socialistični revoluciji, začeli več pogovarjati o idejnosti pouka tujih jezikov. Zdaj so to še osamljeni primeri razpravljanja o tej temi, začenjajo pa tudi že reševati vsaj nekatere težave, vendar je upati, da se bodo tudi na tem področju stvari začele temeljiteje urejati.

Najpomembnejše idejne probleme, s katerimi se srečujemo pri učenju tujih jezikov, je Adolf Bibič nanizal v svojem prispevku, zatorej jih nimam namena ponavljati. Dodala bi le to, da se mi zdi učenje tujega jezika še bolj problematično, če imam v mislih sodobno audiovizualno metodo učenja, ki je zelo učinkovita, obenem pa je prav zaradi nje potrebno še

[1] »Teorija in praksa«, št. 7-8, 1974.